

[LES ACTUACIONS]

2. INTERVENCIONS ESCRITES

IMMIGRANTS I ESTRANGERS

Noemí UBACH

Darrerament m'he trobat amb diferents situacions que m'han fet pensar sobre el tema de la nova immigració i els estrangers que passen una època més o menys curta al nostre país.

La primera va ser una reunió entre entitats i representants municipals per discutir sobre integració en una ciutat metropolitana que rep una important quantitat de nova immigració, sobretot de magribins i xinesos. Durant la reunió, un representant de l'Administració va començar una intervenció en català i algú li va dir que hi havia immigrants, i que per assegurar la comprensió, parlés en castellà. La resta de la reunió es va desenvolupar pràcticament en aquesta llengua.

El segon cas el vaig viure fent un curs en una facultat de la UB. El 90% de les classes, la documentació i les intervencions dels alumnes i professors eren en castellà perquè hi havia un percentatge important d'alumnes sudamericans.

Davant la presència de persones que se suposa que no entenen el català, hi ha un consens implícit –o explícit– que diu en el cas dels nouvinguts: els immigrants ja tenen prou problemes d'adaptació com perquè els haguem d'emprenyar amb el tema de la llengua. Són gent que potser no es quedarà a viure a Catalunya; molts estan de pas cap a altres llocs d'Espanya o fins i tot d'Europa. El que els resulta més pràctic és aprendre el castellà. Per solidaritat amb ells, l'aprenentatge del català ha de ser una qüestió secundària.

En el cas d'estrangers, estudiants de tercer grau, Erasmus, etc. el discurs que sovint obliga a canviar la llengua d'una classe universitària per una o dues persones estrangeres és: estan de pas, potser per sis, dotze mesos o uns anys. Nosaltres som un poble acollidor, que volem estar oberts a l'anar i venir de persones de diferents llocs, que no volen tenir actituds tancades que facin perdre aquesta diversitat, i sovint (encara que això no es digui) no volem perdre els ingressos que aquestes persones representen.

Aquestes situacions no són aïllades i es poden incrementar en un futur. La nova immigració creixerà i el trànsit de persones de la Unió Europea també. Davant d'això, quins elements podem aportar? M'agradaria encetar dues línies de reflexió.

PRIMERA

Durant els anys seixanta, les condicions lingüístiques que imposava el règim franquista no va permetre que les persones vingudes sobretot del sud peninsular aprenguessin la llengua del país on havien anat a parar. Ara diem que una part importat de la responsabilitat que aquell gruix de persones no s'integrés lingüísticament va ser d'un sistema polític que no ho va permetre.

Això significà, un cop aconseguida la democràcia, que les administracions han hagut d'invertir una quantitat important de recursos per pal·liar aquella situació. Encara avui s'han de fer cursos de català per a adults, i els grups que presenten més demanda són els de nivells més elementals. Encara avui ens trobem amb joves que tot i haver estat escolaritzats en català tenen un domini força pobre d'aquesta llengua. 40 anys després, doncs, encara es necessiten polítiques per redreçar una situació que mai hauria d'haver existit.

Avui dia ja no tenim les limitacions polítiques que tant critiquem tots plegats, però ens trobem amb la paradoxa que estem reproduint els mateixos esquemes. Volem caure en els mateixos errors?, volem haver de fer cursos massius per adults durant cinquanta o cent anys més?, volem haver de tornar a començar un procés de normalització, quan encara està per acabar?

La recuperació social que ha "sofert" la llengua catalana respecte als anys seixanta (no vull entrar aquí a analitzar si ha estat suficient o no; aquest és l'objectiu de les ponències) ha estat fruit d'un esforç col·lectiu. Administracions, partits, sindicats, organitzacions culturals, esportives, ciutadans i ciutadanes nascuts aquí i a fora, s'han esforçat per arribar a una situació en què una gran majoria de població de Catalunya entén el català, una part important el sap parlar, i una part d'aquesta població l'usa de forma habitual o esporàdica.

Per tant, la recuperació de la llengua catalana és un patrimoni de tots. Una part de la nostra història i identitat –sigui quina sigui la nostra llengua materna– guanyada a base d'esforços personals i col·lectius.

Volem ara dilapidar aquest patrimoni? Volem fer passes enrere i haver de tornar a començar?

SEGONA

Quan dues o més comunitats lingüístiques es troben i conviuen en un mateix territori, cadascú ha de posar el seu granet de sorra per aconseguir que la convivència (agradable) sigui possible. En aquest sentit, les persones que arriben a Catalunya tenen uns drets, però també tenen uns deures. Algunes vegades els seus drets són els nostres deures, i els seus deures són els nostres drets. Crec que això és especialment cert en el terreny lingüístic, en el qual hi ha una manca de reflexió sobre drets i deures de cadascú, i les inèrcies i els tòpics acaben conduint les situacions. Hauríem de ser capaços d'arribar a acords el menys dolents possibles.

D'una banda, i davant de les inèrcies a parlar castellà si hi ha present algun immigrant o estranger, crec que cal recordar que els catalanoparlants tenen també uns drets. Aquests són principalment el dret a poder usar la pròpia llengua i el dret a no perdre espais d'ús del català que tants esforços han costat i que tampoc són tants com ens agradaria (per exemple, fins avui, la majoria de reunions de pares de primària pública es fan en català, i no sembla que hi hagi problemes).

Aquest dret es veu conculcat en qualsevol situació similar a les que he exposat al principi del text.

Si una situació ideal seria que el català fos la llengua generalitzada de comunicació, aquí m'agradaria plantejar una situació de mínims. Aquests mínims estan pensats per a la immigració que arriba principalment a poblacions de l'àrea metropolitana de Barcelona, on ja ara hi ha una majoria de castellanoparlants, i on defensar que és important que els immigrants han d'aprendre català pot costar d'entendre. Potser la reflexió hauria de ser diferent en altres zones del país. En fi, en aquest cas el mínim seria que tothom que arribés a Catalunya entengués el català.

Crec que aquest no és un requisit que demani un esforç desmesurat. De fet, entendre català (no pas parlar-lo) pot costar entre sis mesos i un any lectiu, depenent de la llengua materna de cadascú, i formaria part dels deures dels nousvinguts. Això evitaria que els catalanoparlants (que encara que en aquestes poblacions són pocs, cal recordar que superen el nombre de nousvinguts) haguessin de renunciar a expressar-se en català. D'altra banda, evitaria la desaparició de moltes de les situacions actuals d'ús de la llengua catalana, que també cal dir que en aquestes ciutats no són excessives. En definitiva, es tracta de no perdre el poc –o molt– que s'ha guanyat.

També és important remarcar que aquests deures han de recaure, des del punt de vista econòmic, en l'administració. Tothom qui arriba a Catalunya i no té recursos suficients ha de poder fer (ha de fer) un curs de català gratuït.

Finalment cal dir que aprendre català és un deure però també és un dret. Avui dia, si bé saber català no és imprescindible, sí que és un avantatge important. Per aconseguir un lloc de treball, per exemple, sempre tindrà més possibilitats aquella persona que sap les dues llengües que aquella que només en sap una. Per tant, si no volem crear ciutadans de primera i de segona, hem de procurar que tothom tingui les mateixes oportunitats.

Tot i que aquestes reflexions no fan referència tant a l'ús interpersonal de la llengua sinó a l'ús en situacions semipúbliques o millor dit col·lectives, però en les quals la decisió personal també compta, us les faig arribar.